
Finantsinspektsiooni juhi Kilvar Kessleri juubelikonverentsi kõne

27. mai 2022

Finantsinspektsiooni juhatuse esimees Kilvar Kessler rääkis inspektsiooni turuosalistele mõeldud juubelikonverentsil inspektsiooni väljakutetest, võitudest ja võimalustest.

Järgneb Finantsinspektsiooni juhatuse esimehe Kilvar Kessleri juubelikonverentsi lõpukõne:

Head külalised, kolleegid, finantsjärelevalve subjektid ja koostööpartnerid! Finantsinspektsiooni 20. aastapäevale pühendatud üritus on läbi saamas. Suurematel sünnipäevadel oleme ikka korraldanud

konverentsi. Nii on see toimunud 2007., 2012., 2017. aastal ja ka tänavu.

Iga kord on jutuks olnud aktuaalsed teemad finantsmaailmas. 2007 oli teemaks, kas kinnisvaraturg maandub pehmelt või tabab seda järsk krahh. 2008 tuli krahh. 2012 oli teemaks, kas Euroopa asutuste tegevus on piisav, ja juba 2014 käivitati uus ja tõeline euroala pankade kapitalijärelevalve SSM. 2017 arutati, kas riik paneb pankadele rahapesu uurimisega liiga palju kohustusi. 2018 ja 2019 tuli osa panku meie turult AMLi tõttu ära saata. 2022 on teemaks inflatsioon, intressimäära tõus, kinnisvara kuumamine, energiamajandus ja geopoliitikast tulenev äärmine ebastabiilsus.

Täna kuulsime, kui vilgas tegevus käib finantsturu köögis, mis pajad on tulel ja kui maitsvat suppi keedetakse. Mõistan, et väljas on meid ootamas furšettlauad, et saaksime head-paremat maitsta ja peegeldada möödunud konverentsi. Eile avalikustati, et Eesti sai esimese Michelin'i tähega restoranid. Need on Noa Chef's Hall ja 180° by Matthias Diether. Michelinil on märgistuseks üks kuni kolm tähti. Ühe tähti saab väljapaistvalt hea kokanduse eest. Kaks tähti tähendab, et selle maja külastamiseks tasub marsruuti teha väike kõrvalepõige. Kolm tähti tähendab, et köögi külastamiseks on soovitatav võtta ette eraldi reis. Finantsjärelevalvajatele Michelin'i tähte ei anta. Samuti esineb huvide konflikt enda tegevusele hinnangu andmisel. Kuid äkki on täna võimalik teha mulle üheks õhtuks erand ja lasta mul hinnata Finantsinspeksiooni tegevust läbi aegade?

Alustuseks täheldan, et seaduse jõul tuleb Finantsinspeksiooni (FI) külastamiseks ette võtta eraldi reis. Aga ka sisuliselt on Finantsinspeksioon minu arvates väärt kolme tähti. Põhjendan seda järgmiselt.

Esimest ja ühte tähti väärt on FI loomine kolme asutuse ühendamise ja ühtsele kõrgele järelevalvekultuurile vundamendi ehitamine. Tänapäevase kvaliteetse tegevuse aluse moodustavad asutuse sõltumatus ja lähtumine ainult seadusest, kollektiivne otsustamine ja vastutamine (kollegiaalsus), läbipaistev aruandlus, koostöö Eesti Pangaga, Rahandusministeeriumiga, nüüd ka Rahapesu Andmebürooga ja teatud teiste asutustega. Taolised eeldused 2002. aastast, eriti sõltumatus, hakkasid ka kohe dividende maksma.

Alustuseks tuli 2002. aastal aidata Läti kolleege nende oligarhide ohjeldamisel, tegime seda toona hea meelega ja teeksime ka praegu, kui sellekohane soov laekuks. Lisaks, kui enne FId püüti esimest insaiderit aastaid nagu tuult väljal, siis inspeksioonil tuli oma tegevuse esimesel poolaastal suurpanga juhti suunata siseteabe väärkasutamist avalikult tunnistama ja häbipostis oma karistust kandma. Karistusseadustik ei olnud toona veel valmis asjaga tegelema, see jõustus alles 1. juulil 2002 ehk pärast viidatud pangajuhi sigaduste tegemist.

Teine täht ja juba kahte tähti väärt on SSMi ja SRBga ühendumine alates 2014. aastast, euroala struktuuride osaks saamine. Alguses ka nende ehitamine, sealhulgas BRRD ehk pankade saneerimisdirektiivi teatud sätete sõnastamine. Vastavate tõeliste ühiste standardite rakendamine ja omaksvõtt on olnud ralli käänulisel teel. Minu arvates on SSMi ja SRBga liitumine toonud suurima hüppe FI tegevuse kvaliteedis, potentsiaalis ja, mis seal salata, ka eneseteadlikkuse tõusust pärast FI asutamist.

SSMi ja SRBga ühinemisega tekkis meil tegelik ja detailne arusaam, kuidas teised euroala järelevalved oma pankadega töötavad, kuidas oma huvide eest keskuses seisavad ja kolleegidega suhtlevad. Mis vedrud ja nupud toimivad Frankfurdis. Alguses tõi meile edu muu hulgas otsekohekus ja ausus. Aga näiteks ka prantslastele omase märgisüsteemi rakendamine suhetes prantslastega, hollandlastega neile omase jne. See tõi kahtlemata kaasa lääneeurooplase sügava ja positiivse üllatuse ning andis eestlastele võimaluse õigete sammude astumiseks õigel ajal, koalitsioonide

loomiseks ja muuks taoliseks.

Regionaalseks arvamusiidriks SSMis oleme kasvanud samm-sammult. Minu jaoks esimeseks ordaaliaks kahe täрни saamise protsessis oli pankade AQR. Tegemist oli SSMi käivitamisele eelnenud pankade varade põhjaliku hindamisega.

Minu arvates kolmas tärn ja kolme täрни väärt on FI väga võimsa kriisijuhtimise praktika ja kogemuse eest. Julgen arvata, et see on finantssektoris FI poolt viidud Eesti mõistes ja ka ELiga keskmiselt võrreldes tipptasemele: kiire reageerimine väliskeskkonnale, paindlikkus, infokorje täpsus ja dialoog, proportsionaalsus. Analüüs, tegevuskavad, rakendamine, kontroll. Kaasamine ja kehtestamine. Meie pagasis on kõik suuremad pangandus-, finants- ja mainekriisid ning ka üliolulised kohtuasjad, mida teatud mõttes kroonis COVID-19 kriisi algusfaas oma täieliku tundmatusega, ülisuurte muudatustega ja reageerimisega selles olustikus.

Ütlen väga suure uhkusega, et FI-l ei õnnestunud neil päevil kordagi olla esikaanel, kus oli koha sisse võtnud külmruumi kuumav põrand. Kindlasti on hoitud stabiilsusel kandev roll ka järelevalvesubjektidel, turuosalistel ning meievahelisel laitmatul koostööl, mis arusaadavalt nõudis meilt kõigilt suurt pingutust. Ette vaadates on tunne, et meie hea koostöö erinevate sidusrühmadega saab proovile pandud ka lähitulevikus, kuna riskid majanduskeskkonnas on pigem oluliselt suurenenas. Kaasnevate väljakutsete kiire ning finantsstabiilsust hoidev lahendamine hakkab traditsiooniliselt olema meie ühistöö tulemus.

FI edu võtmeks on järelevalveline kogemus, erinevad vaated (kapital ja teenus), värskemad teadmised (nooremad kolleegid) ja külmem närv (vanemad kolleegid). Oluliste sidusrühmade kursishoidmine, nende kaasamine ja neilt info saamine. Kuigi FI on osas kriisides olnud üsna üksi, näiteks AMLi asjad tuli meil alguses sisuliselt üksinda Eesti riigi nimel ära klaarida, seda samaaegse või järgnenud ülisuure poliitilise surve all, siis meie professionaalsus ja sõltumatus tõid Eestile optimaalse tulemuse. Mõistsime siis, et avalikus sektoris võib tegutsemine – jah, just tegutsemine, mitte tegevusetus – tuua kaasa suure tähelepanu ja see omakorda eelviidatud surve, kusjuures äratelijale alati mitte positiivse tähelepanu. Teinekord väike ühiskond seda trendi ka võimendas. Aga me ei heitunud ja ajasime finantsjärelevalve asja riigimehelikult edasi, sest ühiskonna antud ametijuhendiks on meil seadus ja lubaduseks sõltumatus.

Tegelikult need kolm täрни Finantsinspeksioonile ei ole antud, vaid sepiostatud Finantsinspeksiooni sõltumatuses ja FI inimeste kindluses, professionaalsuses ja loovuses. Hindamatu roll on siin olnud FI nõukogu erinevatel koosseisudel, sealhulgas erinevatel rahandusministritel ja Eesti Panga presidentidel, kelle kõigiga on meil olnud hea kontakt ja koostöö. Peamisena väärib siin märkimist, et meie nõukogu uute partnerite algne instinkt on pigem olnud „tuleb usaldada FI-d“, järgnenud koostöö tulemust saab tähistada väljendiga „saab usaldada FI-d“, ja see on süvenenud ühistöö viljana kroonitud piltlikult avaldusega „usaldan FI-d!“. See on väga suur tunnustus ja vastutus Finantsinspeksiooni tegevjuhtidele ja töötajale.

Kõik keerulised järelevalve- ja juhtimisotsused on praktikas langetanud eelkõige juhatus, juhatusel liikmed. Soovin ära märkida ja tänada FI nimel häid endisi kolleege juhatuses – Andres Trink, Kaido Tropp, Kristjan-Erik Suurväli, Angelika Tagel, Raul Malmstein – ja minu praegusi kolleege – Andres Kurgpõld, Andre Nõmm ja Siim Tammer! Lisaks tänan panuse eest kõiki endisi ja praegusi FI töötajaid, keda on rohkesti ja kes paljuski moodustavad tänase Eesti finantssektori vastavuse või compliance'i selgroo. Sellega on lõppenud Finantsinspeksiooni 20. aastapäevale pühendatud konverentsi ametlik osa. Tänan kuulamast ja palun kõrvalruumi edasise mitteformaalse arutelu jätkamiseks! Aitäh.

Kilvar Kessler